

คลังสมอง วปอ. เพื่อสังคม
เรื่อง “การบริหารราชการในภาวะวิกฤติ”
กลุ่มการเมืองและการบริหารประเทศ

๑. ปัญหา

การบริหารราชการในภาวะวิกฤติในช่วงเวลาที่ผ่านมา เช่น ในกรณีภัยพิบัติจาก “สึนามิ” , God Army บุกยึดโรงพยาบาลราชบุรี , ดิกล้อมที่รองเมืองใน กทม. ฯลฯ เป็นต้น มีความสับสนไม่เป็นระบบ ทำให้การรับมือกับภัยพิบัติไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ที่มาของปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารราชการในภาวะวิกฤติ ดังกล่าวสรุปได้ดังนี้ คือ

๑.๑ กรณี “สึนามิ” เป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และเกิดตอนที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยยังไม่พร้อม

๑.๒ เกิดความสับสนและไม่เป็นระบบในการสั่งการและในการปฏิบัติงานในพื้นที่ เนื่องจากความสับสนในบทบาทระหว่างฝ่ายการเมืองกับเจ้าหน้าที่ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

๑.๓ ขาดการฝึกซ้อมตามแผน “แผนป้องกันฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ”

๑.๔ ไม่มี “แผนปฏิบัติการ” รองรับ แผนป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัย

๑.๕ การประสานการปฏิบัติตามแผน ไม่มี “ผู้สั่งการ” ที่มีพลังอำนาจพอเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

๑.๖ กฎระเบียบต่าง ๆ มีอยู่แล้ว แต่ไม่มีการนำไปปฏิบัติ

๑.๗ หลังจากเกิดเหตุการณ์วิกฤติ ยังไม่มีความชัดเจนว่ามีแผนฟื้นฟูหรือไม่

๑.๘ ยังขาดกระทรวงที่เกี่ยวข้องที่น่าจะเข้าร่วมในแผน เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรม เป็นต้น

๑.๙ การประชาสัมพันธ์ และการดำเนินการต่อข่าวสารสู่สาธารณะ ดูเหมือนจะไม่ได้รับความสนใจ ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

๑.๑๐ มีผู้บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยฯ จังหวัดภาคใต้จำนวนมาก (ประมาณ ๕๐๐ ล้านบาท) จึงมีปัญหาในการบริหารจัดการ เพื่อส่งเงินบริจาคเหล่านั้นไปถึงตัวผู้ประสบภัยในพื้นที่อย่างแท้จริงและเป็นธรรม

๑.๑๑ กรมฯ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัยต้องการมีอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ในการบรรเทาสาธารณภัยไว้เอง แทนการระดมเอาจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้ตามกฎหมาย

๑.๑๒ ปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในพื้นที่ๆ ไม่ได้เกิดจาก “ภัยพิบัติสึนามิโดยตรง” แต่เกิดจากพวกมิจฉาชีพ ที่ถือโอกาสหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินเงินทองตลอดจนชีวิตของผู้คนที่ได้รับความทุกข์อยู่แล้ว

๑.๑๓ นอกจากนี้ยังมีความสับสนไม่เป็นระบบในเหตุการณ์ที่เกิดจากมนุษย์ เช่น การก่อการร้ายหรือ ติ๊กด้อมที่ได้เคยเกิดขึ้นมาแล้ว เช่น God Army บุกรโรงพยาบาลราชบุรี อันเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อน เมื่อเกิด เหตุการณ์ขึ้นขาดทั้งหมอบ พยาบาล ยาและเวชภัณฑ์ต่าง ๆ ไม่ปรากฏหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะกระทรวง สาธารณสุข หรือ หน่วยกาชาด ฯลฯ ต้องอาศัยคนในพื้นที่ซึ่งไม่มีความรู้พื้นฐานด้านการรักษาพยาบาล ไม่มีแผน ด้านสาธารณสุขโดยเฉพาะ ไม่มี “แผนเฉพาะกิจ” ไม่มีผู้สั่งการ ทำให้มีคนล้มตายมาก

กรณีติ๊กด้อมที่รองเมือง (กทม.) เนื่องจากเหตุเพลิงไหม้ กทม.ไม่ไปตรวจดูแลอย่างต่อเนื่อง มีการต่อเติมอาคารผิดกฎหมายต่าง ๆ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่มีอยู่แล้ว

๒. ข้อเท็จจริง

๒.๑. ปัญหาที่เกิดขึ้นแม้จะมีแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติอยู่แล้วก็ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จริง นอกจากนี้หน่วยที่จัดทำแผนคือ กรมป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนก็เป็นหน่วยตั้งขึ้นใหม่ เมื่อ ตุลาคม ๒๕๔๕ โดยรวม บุคลากรจากหลายหน่วยงานเข้าด้วยกัน คือจากสำนักนายกรัฐมนตรี , กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงแรงงานจึงน่าจะ ยังมีปัญหาในเรื่องเอกภาพในการบังคับบัญชา และการประสานงานตามแผนระหว่างหน่วยงานอยู่

๒.๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (มท. ๑) เป็นผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งราชอาณาจักร ควรเป็นผู้บังคับบัญชาสั่งการในพื้นที่ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดทั้ง ๖ จังหวัดที่ประสบภัย เป็นผู้อำนวยการป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือนประจำจังหวัดรับผิดชอบต่อละจังหวัด แต่รัฐบาลได้แต่งตั้ง “รองนายกรัฐมนตรี” และ “รัฐมนตรี” ลงไป ใน ๖ จังหวัดหลายท่าน ทำให้ผู้รับผิดชอบที่แท้จริงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่ตามความรับผิดชอบ ผวจ. กลายเป็นผู้รับคำสั่งเท่านั้น มีการสั่งการข้ามกระทรวงเกิดความสับสนในการบังคับบัญชา อีกทั้งผู้สั่งการหลายท่าน ขาดความรู้พื้นฐาน (Basic Knowledge) ในเรื่องที่ต้องตัดสินใจ

ภาวะวิกฤติจากสึนามิส่วนหนึ่งเกิดจากความสับสนของบุคคลภายนอก ที่ไม่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้ลงไป ปฏิบัติงานในพื้นที่เกิดเหตุ เช่น รัฐมนตรี และคณะกรรมการธิการสภาฯ ที่ติดตามคณะของท่านนายกรัฐมนตรีลง ในพื้นที่เกิดเหตุด้วย ไปดำเนินการบริหารสั่งการให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการตามสั่งการของตนเองจนผู้ปฏิบัติเกิดความ สับสน ไม่สามารถดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ล่วงหน้าได้ ไม่มีเอกภาพในการบังคับบัญชา การดำเนินงานมี อุปสรรค ล่าช้า ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้รวดเร็วทันเวลา กลับเพิ่มความเสียหายมากขึ้น

๒.๓ รัฐบาลไม่ได้จัดตั้งกองบัญชาการเฉพาะกิจขึ้นอย่างเร่งด่วนในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน “สึนามิ”

๒.๔ ขาดการฝึกซ้อมตามแผน “แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ” เนื่องจากไม่ได้รับการจัดสรร งบประมาณในส่วนนี้ แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ฯ เป็นแผนแม่บท (Master Plan) ที่ทุกจังหวัดต้องทำแผนจำลอง ของจังหวัดฝึกซ้อมการปฏิบัติตามแผน

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพิ่งได้รับจัดสรรงบประมาณในปี ๒๕๔๘ เพื่อฝึกซ้อมการ ปฏิบัติตามแผนและได้ส่งไปให้แต่ละจังหวัด จังหวัดละ ๖๐,๐๐๐ บาท รวมทั้งศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๑๒ ศูนย์ ศูนย์ละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

กรมฯ มีความพร้อมด้านประสิทธิภาพของบุคลากรของกรมฯ เนื่องจากการส่งบุคลากรไปศึกษา วิชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั้งในประเทศและต่างประเทศมาก รวมทั้งได้เปิดหลักสูตร “วิทยาลัยป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย” เมื่อ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๗ เพื่ออบรมพนักงานของกรมฯ และมีเป้าหมาย จะอบรม พนักงาน อปต. เน้นเรื่องการบริหารจัดการในพื้นที่เกิดเหตุ

๒.๕ หลังเกิดเหตุ “สึนามิ” นายกรัฐมนตรี แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้นมาดำเนินการช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบภัย คือ “คณะกรรมการอำนวยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากธรณีพิบัติใน ๖ จังหวัดใต้” มีรองนายกรัฐมนตรี สุวัจน์ ลิปตพัลลภ เป็นประธาน มีปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการฯ ได้ตั้ง “คณะอนุกรรมการ” ขึ้น ๑๓ คณะ รับผิดชอบช่วยเหลือแต่ละด้าน

๒.๖ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่รับผิดชอบ “กองทุนช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย” ที่ได้รับบริจาคประมาณ ๕๐๐ ล้านบาท (ณ สิ้นเดือน ก.พ. ๔๘ ใช้จ่ายไปแล้วประมาณ ๒๘๑ ล้านบาท)

๒.๗ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรม ฯลฯ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับ ผู้ประสบภัยฯ ไม่ได้อยู่ในคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ จึงไม่ได้รับการกำหนดหน้าที่ในแผน ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ

๒.๘ กรมป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัย ได้ยุบรวม “พรบ. ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน” และ “ระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ” เข้าด้วยกันเสนอเป็น “ร่าง พรบ. ป้องกันและ บรรเทาสาธาณภัย พ.ศ.” ขณะนี้ผ่าน ครม. แล้ว แต่กรมฯ ดึงเรื่องกลับมาขยายใหม่เพื่อแก้ไขให้อธิปไตยกรมป้องกันฯ เป็นผู้สั่งการและบังคับบัญชา (เดิมให้เป็นเพียงส่วนสนับสนุนทำหน้าที่ธุรการ)

พรบ. ดังกล่าว “ผู้บังคับบัญชาสูงสุด” ที่เป็น “ประธานคณะกรรมการ” คือ “นายกรัฐมนตรี” ผู้มีอำนาจรองลงมาก็คือ “มท.๑”

๒.๙ กรมป้องกันฯ ดำเนินการ “ประเมิน จุดอ่อน จุดแข็ง ในการบริหารจัดการภัยสึนามิ” คือ ตั้งศูนย์อำนวยการที่กรุงเทพฯ ประเมินผลการปฏิบัติของกรมป้องกันฯ ทั้งก่อนเกิดภัย / ระหว่าง / และหลังเกิดภัย

ตั้งศูนย์อำนวยการส่วนหน้าในพื้นที่เกิดภัยพิบัติ ๖ จังหวัด ประเมินผลเช่นเดียวกับศูนย์ฯ ที่ กทม. มีการระดมสมองจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) ที่โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ ประมาณ ๒๐๐ คน เพื่อจัดทำ “แผนปฏิบัติการ” ที่ยังขาดอยู่ ให้เป็น “คู่มือปฏิบัติ” “Manual” ไว้รับมือกับภัยพิบัติในอนาคต

๒.๑๐ เมื่อ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ สมช. ได้ประเมินผลการดำเนินงานตาม “แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ” ในกรณีภัยจากสึนามิพบจุดอ่อนและข้อบกพร่อง และได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดการสาธารณภัยและภัยพิบัติเพื่อ แก้ไขจุดอ่อนและข้อบกพร่องดังกล่าว

๓. ข้อพิจารณา

จากปัญหา , ที่มาของปัญหา และข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว มีข้อพิจารณาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาการบริหาร ราชการในภาวะวิกฤติดังต่อไปนี้

๓.๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็น “ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด” มีการจัดทำแผนป้องกันภัยฝ่าย พลเรือนในระดับจังหวัดที่สามารถปฏิบัติได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

๓.๒ ในการประสานการปฏิบัติตามแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ ผู้สั่งการที่มีพลังอำนาจพอสั่งการ กระทรวง กรม ต่างๆ น่าจะได้แก่ “นายกรัฐมนตรี” ซึ่งจะเป็นประธานสูงสุดในการสั่งการทั้งปวง

๓.๓ การให้ “นักการเมือง” เป็นผู้สั่งการและตัดสินใจในการแก้ปัญหาภัยพิบัติ จำเป็นต้องมี “ความรู้ พื้นฐาน” (Basic Knowledge) ในเรื่องที่ต้องตัดสินใจหรือมีข้าราชการประจำที่เป็นเจ้าของเรื่องคอยให้คำปรึกษา และ นำเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติ นอกจากนี้ผู้ที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ไม่ควรเข้าไปร่วมแก้ปัญหาเพราะสร้างความ สับสนไม่เป็นระบบ และสร้างภาระแก่ผู้ปฏิบัติ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

๓.๔ กรมฯ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาสาธารณสุข ควรพิจารณาใช้อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ แทนการจัดการตัวเอง โดยมีการทำแผนระดมสรรพกำลังไว้ในยามปกติ เพราะการจัดการตัวเองไม่สามารถเป็นไปได้ เพราะต้องใช้งบประมาณมหาศาล และมีปัญหาในการเคลื่อนย้ายเครื่องมือไปยังที่เกิดเหตุให้ทันเวลา

๓.๕ ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้ผู้ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานในพื้นที่วิกฤติ มีจิตสำนึก และทำความเข้าใจในความรู้ขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน ของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงตามแผนต่างๆ ที่กำหนดไว้ ว่ามีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารสั่งการและตัดสินใจในเรื่องใด โดยไม่พยายาม ก้าวถอยในหน้าที่เขาเหล่านั้นให้เกิดความสับสน

๓.๖ ตามแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๘ (ฉบับล่าสุด) อาศัย พ.ร.บ. ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นหลัก แต่ “ร่าง พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.” ให้ยกเลิก “พ.ร.บ. ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๒๒” ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๕๒ คือบรรดากฎระเบียบข้อบังคับ ประกาศและคำสั่งตามกฎหมายที่ว่าด้วยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หรือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนประกาศใช้ พ.ร.บ. ฉบับใหม่ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ บทบัญญัติแห่ง พ.ร.บ. ฉบับใหม่นี้จนกว่าจะมีระเบียบข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งตาม พ.ร.บ. ฉบับใหม่ออกบังคับใช้

ฉะนั้นแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๘ เฉพาะที่ไม่ขัดกับร่าง พ.ร.บ. ฉบับใหม่ จะยังสามารถใช้บังคับได้ต่อไป อย่างไรก็ดีร่าง พ.ร.บ. ฉบับใหม่ ได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสนอ ครม. ฝ่ายความมั่นคงไปเมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ก่อนเกิดธรณีพิบัติสึนามิ ดังนั้น เมื่อเกิดสึนามิ ขึ้นมาเป็นสถานการณ์วิกฤติรุนแรงและไม่เคยเกิดมาก่อน จึงมีปัญหาต้องกลับมาทบทวนร่าง พ.ร.บ. ฉบับดังกล่าว ใหม่ ขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

จากการพิจารณา “ร่าง พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.” ดังกล่าวพบว่า ได้มีการทบทวนปรับปรุงแก้ไข ไปบ้างแล้วในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๓.๖.๑ แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยมี

- นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ
- รมว.มหาดไทย เป็นรองประธาน ฯ
- ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นกรรมการฯ
- ปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกรรมการ

ฯลฯ

๓.๖.๒ มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในการดำเนินงานและการบริหารสั่งการในระดับต่าง ๆ ใหม่ ให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น เช่นมี

- คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
- คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละ

แห่งเป็นประธานฯ

ระยะ คือ

- ก่อนเกิดภาวะวิกฤติ
- ระหว่างเกิดภาวะวิกฤติ
- หลังจากเกิดภาวะวิกฤติแล้ว

๖.๔ กำหนดให้กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๘ แล้ว

๔. ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การบริหารราชการในภาวะวิกฤติ เป็นระบบยิ่งขึ้น และสามารถรับมือกับภัยพิบัติต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น คลังสมอง วปอ. เพื่อสังคม มีข้อเสนอแนะทั้งในเรื่องแผน การฝึกซ้อม การปฏิบัติการ และในเรื่องกฎหมายต่าง ๆ ดังนี้คือ

๔.๑ นำจะรวมแผนต่าง ๆ ที่มีหลายส่วนเป็นเตรียมความพร้อมแห่งชาติแผนเดียว โดยแยกเป็น ๒ ส่วน คือ แผนใน “ภาวะปกติ” ให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหัวหน้า แผนใน “ภาวะไม่ปกติ/ภาวะสงคราม” ให้กระทรวงกลาโหมเป็นหัวหน้า โดยใช้แผนเตรียมความพร้อมแห่งชาติเป็นแนวทางหลักในการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ และให้เรื่องการระดมสรรพกำลังอยู่ในแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติแผนเดียว เพื่อลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล

๔.๒ ควรบรรจุกระทรวงที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติให้ครบถ้วน เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรม ฯลฯ เป็นต้น

๔.๓ ให้มีการจัดทำ “คู่มือการปฏิบัติงานตามแผนที่เตรียมไว้” (Manual) สำหรับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการนำแผนไปปฏิบัติในทุกระดับ ตั้งแต่ผู้บริหารในระดับสูงสุดจนถึงผู้ปฏิบัติงานในระดับล่าง รวมไปถึงเตรียมจัดทำแบบฟอร์มต่างๆ เช่น แบบฟอร์มขอใช้เครื่องมือเครื่องใช้ แบบฟอร์มการขีมือเครื่องจักรอุปกรณ์ แบบฟอร์มการขอระดมบุคลากรและเครื่องมือต่างๆ เป็นต้น ไว้ล่วงหน้าเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงานในภาวะวิกฤติ

และให้มีการฝึกซ้อมการปฏิบัติตาม “คู่มือ” ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเป็นประจำบ่อย ๆ เมื่อต้องปฏิบัติงานจริงในสถานการณ์วิกฤติจะได้เกิดความเคยชิน ชำนาญ และผิดพลาดน้อยลง

การฝึกซ้อมดังกล่าว ควรให้ทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ภาคเอกชนและประชาชนเข้าร่วมด้วยเสมอ เพื่อให้ทุกฝ่ายรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน คำนึงซึ่งกันและกัน รู้จักจุดอ่อนจุดแข็งที่ควรแก้ไขหรือส่งเสริมทั้งในเรื่องบทบาทหน้าที่ การประสานงาน และเครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้โดยอัตโนมัติเมื่อมีภัยมา

๔.๔ ในปีงบประมาณ ๒๕๔๘ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้รับงบประมาณเพื่อฝึกซ้อม ในการปฏิบัติตามแผนฯ ส่งให้แต่ละจังหวัด ๆ ละ ๖๐,๐๐๐ บาท และจัดงบประมาณค่าฝึกซ้อมให้ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๑๒ ศูนย์ ๆ ละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท ไม่น่าจะเพียงพอสำหรับการฝึกซ้อมปฏิบัติตามแผน ควรพิจารณาทบทวน

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ต้องประหยังบประมาณ ไม่สามารถฝึกซ้อมเต็มตามแผนได้ ก็ควรฝึกซ้อมเฉพาะปัญหาที่บังคับการ (CPX – Command Post Exercise) เพื่อให้เกิดการฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง

๔.๕ ในภาวะวิกฤติ ให้มีการจัดตั้ง “ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติ” (National Command Center) มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน หรือมอบให้รองนายกรัฐมนตรีท่านใดท่านหนึ่งทำการแทน และจัดตั้ง “ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติ ส่วนหน้า” ลงไปปฏิบัติการในพื้นที่ด้วย

และเพื่อให้สามารถเปลี่ยนจากการปฏิบัติตามปกติให้เป็นการปฏิบัติในภาวะวิกฤติได้โดยอัตโนมัติ ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติทั้งสองนี้ควรนี้ควรได้รับการจัดตั้งไว้ตั้งแต่ในยามปกติ และจังหวัดต่าง ๆ ก็ควรมีการจัดตั้ง ศูนย์ปฏิบัติการจังหวัดส่วนหน้าเช่นเดียวกัน และมีเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับระบบ C³I (Command , Control , Communication , Intelligence) ไว้พร้อมเพื่อการฝึกซ้อมและการปฏิบัติจริง

“ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติ” นี้ ควรให้สามารถรองรับสถานการณ์วิกฤติได้ทุกสภาวะวิกฤติ และในศูนย์ดังกล่าวควรจัดให้มี “ฝ่ายอำนวยการ” ที่มีความชำนาญในทุกสาขาที่พร้อมจะให้ข้อมูลรายละเอียดที่ถูกต้องและทันเวลาแก่นายกรัฐมนตรีเพื่อตัดสินใจสั่งการ และหลังจากสั่งการให้ปฏิบัติไปแล้วประการใดต้องแจ้งกลับให้ศูนย์ฯ ได้ทราบ เพื่อเป็นประโยชน์ในการรวบรวมข้อมูล กระจายข้อมูลไปยังหน่วยเกี่ยวข้อง วิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานต่อไปด้วย

“ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติ” และ “ศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้า” ในพื้นที่เกิดเหตุ ซึ่งจัดตั้งเพื่อให้นายกรัฐมนตรีได้ใช้สั่งการในพื้นที่นั้นควรต้องมีเครื่องมือและอุปกรณ์สื่อสารพร้อมที่จะใช้ได้ตลอดเวลา แต่ในภาวะวิกฤติ การสื่อสารอาจล้มเหลว เช่นในกรณีสึนามิ ควรพิจารณานำระบบการติดต่อสื่อสารของกองทัพเข้ามาเสริมเพื่อเป็น Back up ให้ด้วย

ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาตินี้ควรเป็น “ระเบียบวาระแห่งชาติ” (National Agenda) มิใช่เป็นของรัฐบาลใด รัฐบาลหนึ่ง โดยควรพิจารณาบรรจุ บุคลากรจากทั้งองค์กรของรัฐ , เครื่องข่ายองค์กรเอกชน , ชมรมประชาชน , นักวิชาการ , ภูมิปัญญาชาวบ้านท้องถิ่น กล่าวคือบุคคลทุกหมู่เหล่าให้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย เพื่อผนึกแน่นเป็นหนึ่งเดียว

๔.๖ ในระหว่างเกิดภัยพิบัติ ไม่ควรให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่ดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง หรือข้าราชการระดับสูง เพราะจะไปสั่งการในลักษณะที่สร้างความสับสนไม่เป็นระบบและสร้างภาระให้แก่ผู้ปฏิบัติที่ต้องไปคอยรับรอง ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ไม่อย่างเต็มที่ ควรยึดมั่นในแผนที่ได้วางไว้อย่างดี และได้มีการกำหนดตัวบุคคล บทบาท และได้มีการซักซ้อม ฝึกซ้อมอย่างดีแล้ว เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการแก้ปัญหา

๔.๗ การพิจารณาเพื่อดำเนินการในภาวะวิกฤติควรแบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๓ ช่วงเวลา คือ

๔.๗.๑ ก่อนเกิดภาวะวิกฤติ จะต้องเตรียมการไว้ล่วงหน้าดังนี้

- จัดทำแผนต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า รวมทั้งแผนระดมเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการและเอกชน

- เตรียมการก่อนทำการฝึกซ้อมตามแผน เช่น เตรียมบุคลากร เตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ต้องใช้และศึกษาวิธีการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งานได้เมื่อเกิดเหตุ

- สร้างจิตสำนึกของประชาชนในเรื่องความปลอดภัย

- เตรียมการในเรื่อง “ระบบการแจ้งข่าว” ให้ประชาชนได้ทราบ โดยถูกต้องรวดเร็ว (ได้ทราบว่ารัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่แล้ว)

- ดำเนินการฝึกซ้อมตามแผนที่เตรียมไว้อย่างต่อเนื่องตามข้อเสนอแนะในข้อ ๔.๗ ข้างต้น

๔.๓.๒ ขณะเกิดภาวะวิกฤติ

เป็นเรื่องของการบริหารและสั่งการและกำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานโดยให้มี “ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติ” มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานและตั้ง “ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติส่วนหน้า” ในพื้นที่ตามข้อเสนอแนะในข้อ ๔.๕ ข้างต้น

๔.๓.๓ หลังจากเกิดภาวะวิกฤติ

หลังเกิด “สึนามิ” แล้ว นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง “คณะกรรมการอำนวยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากธรณีภัยพิบัติใน ๖ จังหวัดภาคใต้” มีรองนายกรัฐมนตรี สุวัจน์ ลิปตพัลลภเป็นประธาน คณะกรรมการดังกล่าว ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาอีก ๑๑ คณะ เพื่อรับผิดชอบดำเนินการช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ประสบภัยในแต่ละด้านแล้ว อย่งไรก็ดี หากมีการแต่งตั้งกับคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการขึ้นใหม่ควรมีการประเมินผลคณะกรรมการฯ และคณะอนุกรรมการฯ ดังกล่าว เพื่อหา ข้อบกพร่อง ช่องโหว่ และอุปสรรคต่าง ๆ โดยเฉพาะการประสานงานข้ามกระทรวง เป็นต้น

นอกจากนี้ จากข้อมูลข่าวสารพบว่าในบางจุดการฟื้นฟูในบางเรื่องมีมากเกินไปจนเกิดความเดือดร้อน ระหว่างการปฏิบัติการ ควรมีการสำรวจผลการฟื้นฟูด้วยว่า ตรงตามความต้องการมากน้อยเพียงใดเพื่อขยายผลของการฟื้นฟู และสำรวจว่าคนที่เดือดร้อนจริง ๆ ได้รับความช่วยเหลือหรือไม่ หรือได้รับความช่วยเหลือซ้ำซ้อนหรือไม่ และควรมีการประสานแผนกับเอกชน โดยเฉพาะมูลนิธิฯ สมาคมต่าง ๆ ด้วย โดยทางราชการควรเป็นหน่วยเสริมสิ่งที่ยังขาดอยู่เพื่อให้การฟื้นฟูมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๔.๘ ในช่วงก่อนเกิดภาวะวิกฤติ ควรให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ หรือหาความเสี่ยงที่จะเกิดภัยพิบัติที่เคยเกิดมาก่อนหน้านี้ แล้วหลายครั้งในรอบ ๑๐-๒๐ ปีที่ผ่านมา เช่น แผ่นดินถล่มที่ อ.กระสุน วาตะภัยขนาดใหญ่ เขื่อนพัง เป็นต้น ถ้าสามารถคาดคะเนความเสี่ยงที่จะเกิดภัยพิบัติดังกล่าวได้ล่วงหน้า จะสามารถเตรียมแผนรองรับสถานการณ์ที่จะเกิดไว้ก่อนเกิดเหตุ ความเสียหายจะบรรเทาเบาบางลงได้

นอกจากนี้เราสามารถประมาณการสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาจากภัยพิบัติทางธรรมชาตินี้ได้ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่นการจำลองสถานการณ์ (Computer Simulation) ตัวอย่างเช่น กรณีเขื่อนกาญจนบุรี ซึ่งอยู่บนรอยเลื่อนของเปลือกโลก จะมีสถานะเช่นใดเมื่อเกิดแผ่นดินไหว และควรจะทำอย่างไรประชาชนไปในทิศทางใด สูงเท่าใด เพื่อว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นจริง จะได้ไม่สูญเสียมากเป็นต้น

๔.๙ Model การดำเนินการในภาวะวิกฤติที่เป็นข้อตกลงร่วมกันในระหว่างประเทศ เช่น “Search and Rescue (SAR) ในภาวะวิกฤติ” มีการฝึกซ้อมร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งประเทศไทยร่วมด้วยเป็นประจำทุกปีโดยฝึกซ้อมกันทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ รัฐบาลอาจจะนำมาเป็นตัวอย่างในการฝึกซ้อมการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติได้ เช่น ในกรณีเครื่องบินตกใน จ.กาญจนบุรี การดำเนินการแก้ปัญหาที่มั่นร้วจากเรือบรรทุกสินค้าในทะเลก็มีข้อตกลงร่วมกันในระหว่างประเทศ มีการร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีขึ้นมารองรับข้อตกลงดังกล่าวด้วย

ในเรื่องการฝึกซ้อมปฏิบัติตามแผนที่เตรียมไว้ตลอดจนการจัดการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ ควรมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้และการฝึกอบรมการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเหล่านั้นให้กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ แยกกันไปจัดหาตามศักยภาพที่มี และมีการวางแผนเตรียมไว้ล่วงหน้าด้วยว่า หากขาดแคลนเครื่องมือประเภทใด จะต้องจัดหาจากแหล่งใด เช่น สิงคโปร์ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น มีรวบรวมอยู่ใน Model ที่เป็นข้อตกลงกันระหว่างประเทศ เรียบร้อยแล้ว

๔.๑๐ ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ ควรมีหน่วยรับผิดชอบเป็น “ศูนย์ประชาสัมพันธ์” (ซึ่งถ้ามี “ศูนย์ปฏิบัติการ” และ “ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติส่วนหน้า” ศูนย์ประชาสัมพันธ์ควรอยู่ในศูนย์ฯ ทั้งสองแห่ง) แต่แยกการปฏิบัติการ ปชส. นอกจากนี้การให้ข้อมูลควรเป็นลักษณะ ๒ ทาง (two-way communication) คือพร้อมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างมาประมวลเพื่อนำไปวิเคราะห์แก้ปัญหา รวมทั้งมีหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่ทันสมัยด้วย โดยอาจมอบให้กรมประชาสัมพันธ์หรือ อสมท. หรือหน่วยงานที่เหมาะสมเป็นผู้ดำเนินการในภาวะวิกฤติ และควรพิจารณาสื่อข้อมูลลักษณะ “รวมการเฉพาะกิจ” เพื่อมิให้เกิดการสับสนในการเสนอข้อมูลที่สำคัญ

อนึ่ง ควรมีการสร้างความเข้าใจกับสื่อ (ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนมาก) มิให้รบกวนหาข่าวจากผู้ปฏิบัติ จนไม่มีเวลาทำงานในหน้าที่

๔.๑๑ ในช่วงเวลาการฟื้นฟูสภาพหลังเกิดภาวะวิกฤติรัฐบาลควรจัดเตรียม “แผนในการจ่ายเงินค่าทดแทน” ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่รัฐบาลขอความช่วยเหลือในการระดมบุคลากรและเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ของหน่วยงานเหล่านั้นมาปฏิบัติงานด้วย

๔.๑๒ การดำเนินการต่อ “เงินบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ” แต่ละครั้ง ควรกำหนดไว้ในแผนฟื้นฟูหลังเกิดภาวะวิกฤติ มีหน่วยงานรับผิดชอบที่แน่นอน และมีคู่มือดำเนินการเพื่อให้ถึงมือผู้ประสบภัยฯ อย่างทั่วถึงครบถ้วนและเป็นธรรม

๔.๑๓ ควรเร่งรัดให้ “ร่าง พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.” ผ่านความเห็นชอบและประกาศใช้เป็นกฎหมายให้เร็วที่สุด ควรประกาศใช้ให้ทันใน พ.ศ. ๒๕๔๘ นี้ และเนื่องจากเวลาเกิดภัยพิบัติทรัพยากรส่วนใหญ่ที่ใช้มาจากฝ่ายทหาร จึงควรพิจารณาให้ รมว.กท. เป็นรองประธานฯ คนหนึ่งด้วย และในกรณีของ ปล.กท. ซึ่งเป็นกรรมการ ควรพิจารณาให้สามารถจัด ผบ.ทหารสูงสุดเป็นผู้แทน ปล.กท. ไว้ด้วย เพื่อความอ่อนตัว

นอกจากนั้นควรจะมีการปรับปรุง “พรบ. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๕” ให้สอดคล้องกับ “พรบ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.” ด้วย เพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาในภาวะวิกฤติได้อย่างอ่อนตัวและครอบคลุม

หรือในโอกาสที่รัฐบาลกำลังพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในภาพรวม ควรพิจารณาควบรวมกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกาป้องกันภัยเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความกะทัดรัด ชัดเจน ครอบคลุมทุกสภาวะแวดล้อม ลดความซ้ำซ้อนสับสน เช่น

- พ.ร.บ. ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๒๒
- พ.ร.บ. ป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. ๒๕๔๒
- พ.ร.บ. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๕
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๘
- ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการช่วยเหลือผู้ประสบภัย พ.ศ. ๒๕๓๘
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นต้น

๔.๑๔ ในเรื่องการฝึกอบรมบุคลากร ซึ่งกรมป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนได้เปิดหลักสูตร “วิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย” นั้น น่าจะมีการรวม “หลักสูตรป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย” ไว้ ณ หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่แยกหลักสูตรย่อยออกไปให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความเชี่ยวชาญและความชำนาญ ในเรื่องนั้น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบเปิดหลักสูตร เช่น กรมป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน , บก.ทหารสูงสุด , กองทัพอากาศ ฯลฯ จะได้มีการประสานแผนการฝึกอบรมบุคลากรด้วย ตัวอย่างในเรื่องความเชี่ยวชาญและความชำนาญของหน่วย เช่น กองทัพอากาศมีหลักสูตรฝึกอบรมในด้านการป้องกันและรักษาความปลอดภัย ๒ หลักสูตร คือ “นิรภัยการบิน” (๔ เดือน) และ “นิรภัยภาคพื้นดิน” (๓ เดือน) เพื่อให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมสามารถรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถขอรับการสนับสนุนฝึกอบรมบุคลากรของตน จากกองทัพอากาศได้เป็นต้น

อนึ่งทรัพยากรบุคคลภาครัฐมีการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ ทำให้การปฏิบัติการตามแผนไม่ต่อเนื่อง จึงต้องมีการฝึกอบรมคนใหม่มาทดแทนคนที่ย้ายไปให้ทันการเสมอ

๔.๑๕ ในช่วงฟื้นฟูหลังจากภัยพิบัติขนาดใหญ่ กรมโยธาธิการและผังเมืองซึ่งดูแลการบูรณะซ่อมแซมทั้งประเทศ ควรนำองค์กรเอกชน สถานศึกษา และนักวิชาการ มาช่วยกันวางแผน วางผังของชุมชนต่าง ๆ ที่ประสบภัยพิบัติ เช่นในกรณีหลังภัยพิบัติสึนามิ ได้มี นักศึกษา นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ไปช่วยดำเนินการวางผังของชุมชนเขาหลัก ให้มีทั้งความถูกต้องเหมาะสมต่อสุขอนามัย ภูมิทัศน์ และสภาวะแวดล้อม เป็นต้น

และในการวางผังชุมชนของทุกหน่วยงาน ควรให้ประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น มิใช่ทำเสร็จแล้วจึงนำเสนอขอความเห็นชอบ ซึ่งจากที่ผ่านมาก็ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชน เพราะความคิดเห็นไม่ตรงกัน เนื่องจากไม่ได้มีการปรึกษาหารือร่วมกันตั้งแต่ต้น

ในการนี้ ควรมีการให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องสุขอนามัย ภูมิทัศน์และ สภาวะแวดล้อม เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันก่อนในเรื่องหลักการที่จำเป็น ในกรณีภัยพิบัติที่เกิดจากมนุษย์ กรมโยธาธิการและผังเมืองควรต้องออกกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อรับมือปัญหาอัคคีภัยหรืออาคารถล่ม นอกจากนี่กรมป้องกันบรรเทาสาธารณภัย , กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และโดยเฉพาะ กทม. ต้องตรวจดูแลการก่อสร้างต่อเติมอาคารโดยผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่องด้วย

๔.๑๖ ควรมีการสร้าง “จิตสำนึกเรื่องความปลอดภัยสาธารณะ” ให้แก่ประชาชนตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก เพื่อให้มีจิตความสามารถในการมีส่วนร่วมตรวจสอบความปลอดภัยสาธารณะ และมีความรู้ในการช่วยเหลือป้องกันตนเอง และผู้อื่นได้ โดยการให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องใกล้ตัวในบ้าน ไปจนถึงภัยพิบัติ การก่อวินาศกรรม การก่อการร้าย เรื่องที่ควรให้ความรู้แก่ประชาชนได้แก่ :-

- ภัยที่สามารถเกิดขึ้นในบ้านเรามีลักษณะพิเศษอย่างไร และประชาชนควรปฏิบัติอย่างไร เช่นกรณีแผ่นดินไหว , ดินถล่ม , เครื่องบินตก , ไฟไหม้ , เรือล่ม , โป๊ะล่ม , คลื่นยักษ์สึนามิ เป็นต้น

- จิตสำนึกเรื่องความปลอดภัย เช่น การใช้ปลั๊กไฟ การตรวจสอบสายไฟเมื่อถึงเวลาควรเปลี่ยน , รถบรรทุกถึงแก่ที่สุดไม่มีมาตรฐานและวิ่งอยู่บนท้องถนน , กระเป๋ากอล์ฟ หรือวัสดุแปลกปลอมวางในที่ชุมชนหรือที่ลับตา เป็นต้น

- การเน้นความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของประชาชนตามกฎหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะ “ร่าง พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.....” ที่อยู่ระหว่างดำเนินการในปัจจุบัน ทั้งบทบาทของประชาชนแต่ละคนและบทบาทขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชนในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ยานพาหนะ ฯลฯ ให้แก่หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของรัฐ ตามกฎหมาย เป็นต้น (ซึ่งได้มีการทำบัญชีไว้แล้วในยามปกติ)

การให้ความรู้ดังกล่าวนอกจากนี้ให้แก่ภาคประชาชนแล้ว ควรจัดการอบรมให้ภาคราชการ และภาคการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งด้วย

๔.๑๗ ภัยพิบัติอื่น ๆ เป็นสิ่งที่ไม่อาจคาดเดาได้ว่าจะเกิดขึ้นได้เมื่อใด เช่น แผ่นดินไหว (ซึ่งจะเกิดขึ้นแน่นอนเพราะเปลือกโลกมีการกระทบกระทั่งกันมาก) ภัยจากสึนามิ (ในอนาคต) อุบัติภัยจากรถไฟใต้ดิน , รถไฟฟ้า , ไฟไหม้ตึกสูง , เครื่องบินขนาดใหญ่ตกที่สนามบินสุวรรณภูมิ , อุทกภัย , Car bomb ในเมืองใหญ่และเมืองหลวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมี Car bomb ในกรุงเทพมหานครอันเนื่องจากการก่อการร้ายจะเกิดผลกระทบสำคัญอย่างน้อย ที่สุด ๒ ประการ คือ ความตื่นตระหนกในศักยภาพของผู้ก่อการร้าย และผลข้างเคียงที่กว้างไกลมหาศาลจนอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาลได้ จึงควรมีการคิดและศึกษาหาวิธีการป้องกันแก้ไขไว้ล่วงหน้า จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่ายิ่ง

.....

พลเอกจรัล กุลละวณิชย์	: ประธานคลังสมอง วปอ. เพื่อสังคม
พลเอกธนจักร สวัสดิเกียรติ	: ประธานกลุ่มการเมืองและการบริหารประเทศ คลังสมอง วปอ.เพื่อสังคม
พลตรีเอกชัย ศรีวิลาศ	: เลขาธิการกลุ่มการเมืองและการบริหารประเทศ / หัวหน้าสำนักงานคลังสมอง วปอ. เพื่อสังคม